

Stosunki Polski
z sąsiadami
w pierwszej dekadzie
XXI wieku

NR 2848

Stosunki Polski z sąsiadami w pierwszej dekadzie XXI wieku

pod redakcją
Mieczysława Stolarczyka

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2011

Redaktor serii: Nauki Polityczne
Jan Iwanek

Recenzent
Wojciech Kostecki

Publikacja będzie dostępna — po wyczerpaniu nakładu — w wersji internetowej:

Śląska Biblioteka Cyfrowa
www.sbc.org.pl

Spis treści

Wstęp (<i>Mieczysław Stolarczyk</i>)	7
Mieczysław Stolarczyk	
Stosunki polsko-niemieckie w latach 1998—2009 (wybrane aspekty polsko-niemieckiej współpracy)	9
Miron Lakomy	
Główne problemy w stosunkach polsko-rosyjskich na początku XXI wieku	69
Katarzyna Czornik	
Miejsce Ukrainy w polskiej polityce zagranicznej po „pomarańczowej rewolucji”. Próba bilansu	113
Tomasz Kubin	
Stosunki polsko-białoruskie w końcu XX i na początku XXI wieku . . .	161
Olga Szura-Olesińska	
Stosunki polsko-litewskie	197
Miron Lakomy	
Stosunki polsko-czeskie na początku XXI wieku	213
Andrzej Kupich	
Stosunki polsko-słowackie po roku 1998	237
Justyna Tomala-Wawrowska	
Polska perspektywa współpracy regionalnej w Europie Środkowo- -Wschodniej w okresie pozimnowojennym	249

Tomasz Iwanek	
Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony w polityce zagranicznej Polski i jej sąsiadów — analiza i rekomendacje	285
Robert Radek	
Wpływ euroregionalnej współpracy Polski z sąsiadami na początku XXI wieku na rozwój obszarów transgranicznych	329
Summary	345
Zusammenfassung	347

Wstęp

W całym okresie pozimnowojennym w relacjach dwustronnych Polski z państwami europejskimi najważniejsze dla naszego kraju były i są stosunki z państwami sąsiedzkimi, w tym przede wszystkim z Republiką Federalną Niemiec oraz z Federacją Rosyjską. Wynikało to zarówno z tradycyjnego, geopolitycznego usytuowania Polski, jak i z roli międzynarodowej (mocarstwowej), odgrywanej przez Niemcy i Rosję w omawianym okresie. Wzajemne relacje Niemiec, Polski i Rosji stanowiły jedną z najważniejszych determinant bezpieczeństwa tych państw, a także bezpieczeństwa międzynarodowego w Europie. Z państw pozaeuropejskich główną rolę w polskiej polityce zagranicznej po rozpadzie układu bipolarnego odgrywały Stany Zjednoczone. W relacjach wielostronnych najważniejsze z punktu widzenia realizacji interesów i celów polskiej polityki zagranicznej były stosunki Polski z Unią Europejską i z NATO. Istotnym wyzwaniem dla polskiej polityki integracyjnej i euroatlantyckiej było wypracowanie stanowiska Polski wobec podstawowych dylematów integracyjnych Unii Europejskiej oraz wobec najważniejszych problemów występujących w relacjach transatlantyckich.

Przedmiotem prezentowanych w zbiorze szkiców jest przede wszystkim analiza stanu politycznych stosunków Polski z sąsiadami w pierwszej dekadzie XXI wieku. Zdecydowanie mniej miejsca zajmują zagadnienia związane z relacjami w płaszczyźnie ekonomicznej czy kulturalnej. Książka jest w znacznym stopniu kontynuacją pracy zbiorowej *Polska i jej sąsiedzi w latach dziewięćdziesiątych. Polityczne i ekonomiczne aspekty współpracy i integracji*, wydanej w 1998 roku¹. Dlatego też cezurą początkową rozwa-

¹ *Polska i jej sąsiedzi w latach dziewięćdziesiątych. Polityczne i ekonomiczne aspekty współpracy i integracji*. Red. B. Łomiński, M. Stolarczyk. Katowice 1998, s. 416.

zań większości autorów artykułów zamieszczonych w niniejszym tomie jest rok 1998.

Prezentowana publikacja nie jest całościową analizą stosunków Polski z sąsiadami w omawianym okresie. Zawiera opracowania, których autorzy podejmują jedynie wybrane kwestie, występujące w relacjach Polski z sąsiadami w pierwszej dekadzie XXI wieku. Poszczególni badacze w stopniu zróżnicowanym akcentują zbieżność i różnice interesów w stosunkach bilateralnych Polski z sąsiadami, obszary współpracy i rywalizacji, czynniki sprzyjające i utrudniające współpracę. Siedem artykułów poświęconych jest głównym aspektom stosunków dwustronnych Polski z sąsiadami w omawianym okresie. Trzy szkice prezentują problematykę regionalną oraz nasze stosunki z sąsiadami w kontekście szerszych problemów bezpieczeństwa europejskiego. Analizy prowadzone są przede wszystkim z punktu widzenia interesów naszego kraju i rodzimej percepcji przedstawianych zjawisk i procesów. Sposób opracowania podjętego tematu wynika z zainteresowań badawczych autorów, z przekonania o dużym znaczeniu omawianych kwestii dla praktyki stosunków Polski z sąsiadami oraz z przyjętej metodologii. Opracowania zawierają indywidualne przemyślenia autorów w omawianych kwestiach, w co redaktor tomu starał się zbytnio nie ingerować.

Mieczysław Stolarczyk

Poland's relations with neighbours in the first decade of the 21st century

Summary

The most important in the whole post-cold-war period in Poland's bilateral relations with the European countries were relations with neighbouring countries, mainly with the Federal Republic of Germany and the Russian Federation. It derived from a traditional geopolitical situation of Poland and the international (superpower) role played by Germany and Russian in the very period.

The aim of the very book is, above all, the analysis of the state of Poland's political relations with neighbours in the first decade of the 21st century. Much less focus is put on the issues connected with the relations on an economic or cultural level. The book is to a large extent a continuation of the issues dealt with in Poland and its neighbours in the 1990s. *Political and economic aspects of cooperation and integration* edited by B. Łomiński and M. Stolarczyk (Katowice 1998). That is why a starting point constitutes considerations of the authors of the part of the articles included in the book from 1998.

The publication presented here is an attempt to show the most important issues appearing in international (intergovernment) relations of Poland with its neighbours in the first decade of the 21st century. The authors differently accentuate similarities and differences in businesses in Poland's bilateral relations with neighbours, the areas of cooperation and competition, factors accelerating and hindering this cooperation. The articles by Mieczysław Stolarczyk, Miron Lakomy, Katarzyna Czornik, Tomasz Kubin, Olga Szura-Olesińska and Andrzej Kupich were devoted to the main issues of Poland's relations with Germany, Russian, Ukraine, Bealorusia, Lithuania, the Czech Republic, and Slovakia. The sketches by Justyna Tomala-Wawrowska, Tomasz Iwanek and Robert Radek present regional problems and Poland's relations with neighbours in the context of wider issues within the scope of the European security, including regional cooperation in Central-Eastern Europe, Euro-regional cooperation, and the European Policy of Security and Defense.

The analysis of the very issues is conducted, above all, from the point of view of the businesses of our country and local perception of the processes and pheno-

mena in question. The way the topic is discussed derives from the authors' research interests and belief that the subject-matters under investigation are important for the practises of Poland's relations with its neighbours, as well as methodology used. The texts include individual considerations on the very issues, which the editor tried to accept with no objections.

Die Beziehungen Polens mit den Nachbarn in der ersten Dekade des 21. Jahrhunderts

Zusammenfassung

Von den bilateralen Beziehungen Polens mit anderen europäischen Ländern in der Postkalkkriegszeit waren die Beziehungen zu seinen Nachbarn, und vor allem zur Bundesrepublik Deutschland und zur Russischen Föderation von größter Bedeutung und es ist auch heutzutage der Fall. Die Ursache dafür ist die geopolitische Lage Polens und die damalige internationale (großmächtige) Bedeutung Deutschlands und Russlands.

Das Hauptziel der vorliegenden Sammlung ist, den Zustand der politischen Beziehungen Polens mit seinen Nachbarn in der ersten Dekade des 21. Jhs zu untersuchen. Weniger Platz nehmen hier die mit den Kontakten auf wirtschaftlicher und kultureller Ebene verbundenen Fragen ein. Die Sammlung ist im großen Maße eine Fortführung der in dem Sammelwerk *Polen und dessen Nachbarn in den 90er Jahren. Politische und wirtschaftliche Aspekte der Zusammenarbeit und Integration* unter der Redaktion von B. Łomiński und M. Stolarczyk (Katowice 1998) angesprochenen Sachen. Das Jahr 1998 ist also eine gewisse Zäsur für einige Verfasser von den in der Sammlung veröffentlichten Monografien.

Es wird in dem Buch versucht, die wichtigsten Fragen der Beziehungen Polens mit den Nachbarn auf zwischenstaatlicher Ebene und Regierungsebene in der ersten Dekade des 21. Jhs zu zeigen. Auf verschiedene Weise berühren die Verfasser die Übereinstimmung und die Verschiedenheit der Interessen in bilateralen Beziehungen Polens mit den Nachbarstaaten, die Bereiche der Zusammenarbeit und Rivalität und die diese Zusammenarbeit begünstigenden oder störenden Faktoren. Die Artikel von Mieczysław Stolarczyk, Miron Lakomy, Katarzyna Czornik, Tomasz Kubin, Olga Szura-Olesińska und Andrzej Kupich sind den wichtigsten Aspekten der Beziehungen Polens mit Deutschland, Russland, Ukraine, Weißrussland, Litauen, Tschechen und Slowakei gewidmet. Die Texte von Justyna Tomala-Wawrowska, Tomasz Iwanek und Robert Radek betreffen regionale Fragen und Beziehungen Polens zu den Nachbarn im Kontext der allgemeinen europäischen Sicherheit, darunter der regionalen Zusammenarbeit in Mittelosteuropa, der euroregionalen Zusammenarbeit und der Europäischen Sicherheits- und Verteidigungspolitik.

Alle Fragen werden in der Sammlung in Anbetracht der polnischen Interessen und der polnischen Betrachtung von hier geschilderten Erscheinungen und Prozessen untersucht. Die einzelnen Themen werden je nach den Forschungsinteressen ihrer Verfasser bearbeitet und die Art und Weise der Bearbeitung wurde auch von der angewandten Methodologie und von der Bedeutsamkeit der Beziehungen Polens mit den Nachbarstaaten beeinflusst. Die einzelnen Texte stellen individuelle Meinungen ihrer Verfasser dar, was der Redakteur des Bandes vorbehaltlos anzunehmen versuchte.

Redakcja
Barbara Malska

Projekt okładki
Paulina Tomaszewska-Cieplý

Redakcja techniczna
Barbara Arenhövel

Korekta
Mirosława Źłobińska

Copyright © 2011 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-1973-5

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 22,0. Ark. wyd. 28,0. Papier
offset. kl. III, 90 g Cena 36 zł (+ VAT)

Lamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: SOWA Sp. z o.o.
ul. Hrubieszowska 6a, 01-209 Warszawa